

Statsbudsjettet 2012

FFOs MERKNADER TIL STORTINGETS JUSTISKOMITÉ

avgitt 17. oktober 2011

FORORD

Samfunnsmessig likestilling og deltakelse

Samfunnsmessig likestilling og deltakelse for funksjonshemmede er Funksjonshemmedes Fellesorganisasjons (FFO) overordnede mål. Kravet om likestilling og deltakelse er et krav om politiske endringer. Det vil si endringer som krever politiske beslutninger. FFO arbeider for en rettferdig fordeling av samfunnets goder og at samfunnet blir tilrettelagt og gjort tilgjengelig for mennesker som lever med funksjonshemming og kronisk sykdom. FFOs årlige krav til Statsbudsjettet er en viktig del av dette arbeidet.

Nær en femtedel av befolkningen er funksjonshemmet. Derfor vil selv den strengest prioriterte kravlisten fra FFO måtte bli både bredspektret og lang. FFO har også denne gangen oversendt regjeringen krav i to omganger. Den 18. november 2010 oversendte FFO foreløpige krav til Statsbudsjettet 2012, der vi prioriterte fire hovedsatsningsområder:

- En enklere hverdag for familier med funksjonshemmede barn
- Styrk NAV for de som trenger det mest
- Bedre helse der du bor – realisering av målene i samhandlingsreformen
- Tiltak for bedre rettsikkerhet – har du rett skal du få rett

Kravene dannet utgangspunkt for møte i Kontaktutvalget mellom regjeringen og FFO 16. desember 2010. De endelige kravene til statsbudsjettet for 2012 ble oversendt 21. januar 2011, og er stilet til 11 ulike statsråder og omfatter 97 krav. Noen av kravene er likelydende, men stilet til forskjellige departementer.

Oslo, oktober 2011

Liv Arum
generalsekretær

FFO er funksjonshemmedes organisasjoners samarbeidsorgan i Norge
FFO ble stiftet 21. september 1950
FFO har 71 medlemsorganisasjoner med over 335.000 medlemmer
FFO er organisert i 19 fylker
FFO er organisert i mer enn 100 kommuner

INNHold

FORORD	2
SAMFUNNSMESSIG LIKESTILLING OG DELTAKELSE	2
KAP. 469 VERGEMÅLSORDNINGEN	4
IVERKSETTELSE AV VERGEMÅLSLOVEN	4
KAP. 470 FRI RETTSHJELP	5
UTVIDELSE AV RETTSHJELPSORDNINGEN	5
TILSKUDD TIL SPESIELLE RETTSHJELPTILTAK	6
ANERKJENNELSE AV FUNKSJONSHEMMEDE SOM EN SÆRSKILT GRUPPE	6
FFOs RETTIGHETSSENTER	6

Kap. 469 Vergemålsordningen

FFOs tilråding

- FFO ber komiteen støtte bevilgningen til iverksettelse av vergemålsloven.

Iverksettelse av vergemålsloven

FFO er glade for at bevilgningen til forberedelse til iverksettelse av den nye vergemålsloven nå øker betydelig, og at loven forventes å tre i kraft fra 1. juli 2013. Vi ser det som svært viktig å få på plass ny vergemålslov av hensyn til de som er omfattet av loven.

FFO mener at forslaget om en betydelig økning av bevilgningen til ikrafttredelse av vergemålsloven må medføre en snarlig ratifikasjon av FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD).

Kap. 470 Fri Rettshjelp

FFOs tilråding

- FFO ber komiteen arbeide for at opplæringsloven inkluderes i rettshjelploven.
- FFO ber komiteen foreslå at det bevilges kr 1 700 00 i budsjettet for 2012 til FFOs Rettighetscenter.

I Programkategori 06.70 Fri rettshjelp, erstatninger, konfliktråd m.m., under kap. 470 Fri Rettshjelp, post 70 og 71 foreslås det ingen endringer i gjeldende rett når det gjelder rett til fri rettshjelp etter rettshjelploven. Det er heller ingen økt satsing i post 72 til tilskudd til spesielle rettshjelptiltak.

Utvidelse av rettshjelpsordningen

Regjeringen uttaler at de vil følge opp St.meld. nr. 26 (2008-2009) Om offentlig rettshjelp, og dermed utvide rettshjelpsordningen både når det gjelder de økonomiske vilkår, egenandelsmodell og saksområder. Saksområdene som nevnes er gjeld, helse- og sosialrett, barne bortføring, enkelte saker om arbeidsforhold og trygd, spesielle forbrukersaker og visse saker vedrørende diskriminering.

Det er tiltak FFO støtter da mange av dem som henvender seg til FFOs Rettighetscenter har behov for rettshjelp i saker som i dag faller utenfor saksområdene i lov om fri rettshjelp. Vi mener imidlertid at saksområdene må utvides til også å inkludere opplæringsloven.

Bakgrunnen for vårt synspunkt er at FFOs Rettighetscenter har merket en markant økning i antall saker innenfor opplæringsloven, særlig når det gjelder rett til tilpasset opplæring og spesialundervisning. Saker om oppvekst og utdanning er det området Rettighetscenteret får nest flest saker om og antallet henvendelser har ligget stabilt høyt de siste årene. Vår rapport om spesialundervisning, utgitt i mars 2008, viser at manglende kunnskap og manglende gjennomføring av rettighetsbestemmelsene i opplæringsloven er en alvorlig trussel for den enkelte elevs rett til opplæring. Dette får alvorlige konsekvenser både for den enkelte elev og for samfunnet.

Foreldre og elever gir uttrykk for et stort behov for juridisk bistand i slike saker, men de har ingen å gå til. Innføringen av en førstelinjetjeneste vil trolig heller ikke dekke behovet for bistand fordi sakene ofte er sammensatte og arbeidskrevende, og krever særlig kompetanse om utdanningsrett spesielt. Hensynet til den enkeltes rettssikkerhet taler for at dekningsområdet etter ny rettshjelpsordning bør utvides til å gjelde klagesaker etter opplæringsloven.

FFO ber komiteen arbeide for at det saklige dekningsområdet for offentlig rettshjelp utvides til også å omfatte saker etter opplæringsloven.

Tilskudd til spesielle rettshjelptiltak

Regjeringen vil i post 72 videreføre bevilgningen til tilskudd til organisasjoner mv. som yter rettshjelp til grupper med særskilte behov, men bevilgningen økes ikke.

FFO har fått opplyst at hovedsatsingen fremover ikke er støtte til organisasjoner som yter rettshjelp til grupper med særskilt rettshjelpsbehov, men satsingen på å etablere en førstelinjetjeneste. Etablering av en førstelinjetjeneste er et viktig rettshjelptiltak som kommer hele befolkningen til gode, men FFO etterspør økt satsing på grupper med særskilt rettshjelpsbehov - grupper som har et rettshjelpsbehov som ikke alene kan ivaretas gjennom en førstelinjetjeneste.

De ulike rettshjelptiltakene utgjør et lavterskeltilbud til spesielt utsatte grupper med store behov for rettshjelp på et tidlig stadium av saken. De sikrer effektiv og målrettet hjelp fordi de har stor kompetanse innenfor sine fagområder. Rettshjelptiltakenes uavhengige rolle medfører at brukerne har tillit til at de får en nøytral og upartisk vurdering av saken.

Anerkjennelse av funksjonshemmede som en særskilt gruppe

FFO registrerer at ingen rettshjelptiltak rettet mot funksjonshemmede og kronisk syke mottar tilskudd til å drive rettshjelp fra Justis- og politidepartementet, slik tilsvarende rettshjelptiltak rettet mot andre utsatte grupper gjør. FFO har fått støtte til prosjektbasert aktivitet, men har ikke fått generell støtte til å drive rettshjelp fordi det ikke var rom for det innenfor budsjettammene. Vi stiller spørsmål ved denne forskjellsbehandlingen.

FFO mener at funksjonshemmede må erkjennes som en gruppe med særskilte behov, også når det gjelder tilskudd til funksjonshemmedes organisasjoner som driver rettshjelp.

Det er på det rene at det er et stort gap mellom politiske målsettinger og virkeligheten når det gjelder deltakelse og likestilling for funksjonshemmede. Manglende oppfyllelse av juridiske rettigheter er en del av forklaringen på dette.

Vår erfaring er at det blant funksjonshemmede er et stort utdekket rettshjelpsbehov. Mange har en krevende hverdag på grunn av egen eller pårørendes livssituasjon og har begrensede muligheter til å kreve rettighetene sine i praksis. Det offentliges veiledningsplikt er lang fra tilstrekkelig og mange har dessuten behov en helhetlig vurdering av situasjonen slik at de kan få tverrfaglig bistand og veiledning etter ulike regelverk. Funksjonshemmede, som er helt avhengige av å motta for eksempel kommunale tjenester, ønsker informasjon fra rettshjelpere de har tillit til og som har kompetanse på funksjonshemming. Rettshjelploven har et begrenset virkeområde og de fleste har ikke økonomiske ressurser til å betale en advokat for å få nødvendig rettshjelp.

FFOs Rettighetssenter

FFOs Rettighetssenter ble opprettet i år 2000. Det er i dag tre jurister ansatt ved senteret fordelt på 1,7 stilling. Rettighetssenteret informerer og veileder om juridiske rettigheter til funksjonshemmede og kronisk syke, og bistår i enkeltsaker gjennom Rettighetstelefonen og på e-post og i brev. Rettighetstelefonen er åpen tre dager i uken fra kl. 10 til 14.

Rettighetssenteret behandlet i fjor over 1200 saker fra funksjonshemmede, pårørende,

offentlige instanser og andre. Rettighetssenteret holder dessuten kurs og foredrag for interesseorganisasjoner, pasientgrupper og offentlige kontorer.

De grupper som FFO representerer har til dels store rettshjelpsbehov og de siste årene har Rettighetssenteret hatt en økt pågang av henvendelser. Økningen i antall henvendelser må ses i sammenheng med blant annet ikrafttredelsen av diskriminerings- og tilgjengelighetsloven og gjennomføringen av NAV-reformen, men også på andre områder øker antall henvendelser, blant annet innenfor utdanningssektoren. Samtidig som etterspørselen etter Rettighetssenterets tjenester øker, har FFO av ressursmessige hensyn de siste årene sett seg nødt til å begrense både bemanningen og dermed også åpningstiden av vår telefontjeneste.

FFO mener at det bør avsettes ytterligere midler til særskilte rettshjelptiltak slik rettshjelptiltak rettet mot funksjonshemmede, herunder Rettighetssenteret, kan få støtte fra Justis- og politidepartementet til å drive rettshjelp.

Skal Rettighetssenteret imøtekomme etterspørselen etter senterets tjenester, er det nødvendig å få på plass tilstrekkelige midler til å sikre fremtidig drift. Vi vil derfor be komiteen om å foreslå at det bevilges kr 1 700 000 i budsjettet for 2012, kap. 470 Fri Rettshjelp, post 72, til Rettighetssenterets rettshjelpsvirksomhet.